

**ДОКЛАД НА НАЦИОНАЛНИЯ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ
ОТНОСНО ИЗВЪРШЕНИ ПРОВЕРКИ В БЕЖАНСКИ ЦЕНТРОВЕ НА
ТЕРИТОРИЯТА НА РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
(19 – 23 ЮНИ 2017 г.)**

Във връзка с функциите на Национален превантивен механизъм (НПМ), които изпълнява омбудсманът на Република България, екип на институцията в състав: Христо Атанасов, Ивелина Велкова, Мариана Патрикова и Стефания Бетова извърши проверка в Регистрационно-приемателен център (РПЦ) – с. Баня, община Нова Загора; Транзитен център – с. Пъстрогор, община Свиленград и Регистрационно-приемателен център – гр. Харманли. Проверките се осъществиха при пълно съдействие от страна на администрацията в инспектираните места.

Регистрационно-приемателен център – с. Баня

Към момента на проверката има 78 настанени, при капацитет 70. От тях, 37 са непълнолетни. Всички настанени в центъра са семейства от Сирия, които са в производство по предоставяне на закрила от Държавната агенция за бежанците (ДАБ). Има 1 непридружен непълнолетен, чиито представител е юристът на общината.

Материалната база на РПЦ – с. Баня е в добро общо състояние. Изпълнена е препоръката на НПМ за извършване на ремонт в столовата. Дворното място също е добре поддържано, с обособени беседки и детски кът.

Социалният работник провежда курсове по изучаване на български език с тези от настанените, които имат интерес. Психологическа подкрепа се предоставя от Център „Надя“.

За поредна година не е решен проблемът с неизползваемите сгради, построени на територията на РПЦ – с. Баня. Към момента не са предприети действия за узаконяване или за събаряне на постройките, тъй като воденото по случая разследване на прокуратурата не е приключило.

При настоящата проверка НПМ не констатира промяна в организацията на медицинското обслужване в центъра – здравен кабинет с медицински фелдшер; първична и специализирана медицинска помощ в ДКЦ I - гр. Сливен. Дейността на кабинета е обезпечена с медикаменти и консумативи от ДАБ и дарения на БЧК.

Към момента, в центъра са настанени 27 деца до 14 годишна възраст. Те не са включени за имунизации по Имунизационния календар на Република България. Това се обяснява с дългия административен период (около два месеца) на верифициране на чужденците в списъка на здравноосигурени лица и краткия

период (около два месеца) за осъществяване на процедурата за придобиване на статут на бежанец. Може да се каже, че лицата имат реалната възможност за ползване на здравноосигурителната система след напускане на центъра.

В тази връзка медицинският фелдшер сподели, че има семейства с деца, с придобит статут на бежанец, които трайно са напуснали България и които са с непрекъснати здравноосигурителни права към момента.

Медицинският фелдшер показва издадено от ГРАО на община Сливен Удостоверение за раждане на дете с гражданство – Ирак, с вписан ЕГН.

Интервюта с чужденци показаха, че нямат оплаквания от центъра като цяло.

Транзитен център - с. Пъстрогор

Към момента на извършване на проверката протичат ремонтни дейности, с цел трансформиране на центъра в такъв от затворен тип към ДАБ с капацитет от 300 души. Приключил е първият етап от ремонта – поставяне на ограда с наблюдателници. В ход е извършване на основен ремонт (смяна на настилки, ВиК инсталации, обособяване на зони за социални дейности, изграждане на фитнес), който следва да приключи до края на месец юли 2017 г. Обектът следва да бъде пуснат в експлоатация от Министерския съвет, след приемането на Правилник за условията за настаняване и вътрешния ред в центровете от затворен тип към ДАБ.

Разкритият в центъра здравен кабинет е със същия състав – медицинска сестра и клиничен лаборант. В момента, регистрационният център се трансформира в център от затворен тип. Медицинските специалисти и директорът на центъра нямат информация за това как ще бъде организирано медицинското обслужване след трансформацията.

В раздел V на Закона за убежището и бежанците (ЗУБ) е регламентирана дейността на центровете от затворен тип и условията за настаняване в тях.

В чл. 45д, ал. 1 от ЗУБ са изброени правата на чужденците, настанени в центрове от затворен тип. Правото на медицинска помощ е регламентирано в чл. 29 ал.1 т.5 от този закон. В случаите, когато е по реда за български граждани, не се отчита обстоятелството, че са настанени в център от затворен тип и следователно правото им на свободно придвижване е ограничено. Следователно трябва да се уредят редът и начинът за достъп до здравни услуги.

Регистрационно - приемателен център – гр. Харманли

Към момента на извършване на проверката в центъра са настанени 855 души, при капацитет 3110. От тях, 49 са непридружени непълнолетни; 11 са малолетни. Има определени представители от общината, които са настойници на непридружените непълнолетни.

Извършени и планирани са следните дейности за подобряване на материално-техническата база на РПЦ – Харманли:

- козметичен ремонт на 1 и 2 корпус;
- основен ремонт на 9 и 11 хале;

- предстои трансформиране на 1 корпус в център от закрит тип към ДАБ;
- изготвен е проект за изграждане на пречиствателна станция за отпадни води;
- до края на 2017 г. ще бъде завършен проект за изграждане на детска площадка;
- отворена е процедура за изграждане на парк за отдих.

Международната организация по миграция работи по 3 проекта, които следва да приключат до края на 2017 г. – за реновиране на лятно кино; изграждане на детска площадка; обособяване на тревно игрище за крикет.

В РПЦ – Харманли има близо 249 души. Те все още пребивават в центъра, тъй като нямат обективна възможност да напуснат поради липсата на действащи общински програми за интеграция, чрез които да получат подкрепа за посещаване на училище, изучаване на български език, намиране на жилище или работа. По данни на директора 198 души, настанени в центъра, са с отказан статут на бежанец. Въпреки отказа те продължават да пребивават в РПЦ – Харманли.

Екипът на НПМ не установи да има действаща интеграционна програма на ДАБ. Поради това, изграденият Социален център се предоставя за използване на представители на фондация „Каритас“, които на практика работят за интеграцията на търсещите закрила лица в центъра.

По време на проверката се установи, че има непридружени непълнолетни, на които е предоставен статут на бежанци, но които въпреки това все още пребивават в РПЦ – Харманли. За тях са изпратени писма за ползване на подходяща социална услуга до Дирекция „Социално подпомагане“ – гр. Харманли и до Държавната агенция за закрила на детето, но до момента не са предприети никакви действия за закрила от компетентните институции.

За всички посетени центрове на ДАБ може да се направи заключение, че няма точно определени места за настаняване на непридружените непълнолетни и малолетни лица и не е осигурен достъп за лица с увреждания.

НПМ нееднократно е посочвал, че практиката за настаняване на непридружени непълнолетни в спални помещения заедно или в близост до пълнолетни лица поставя в сериозен риск живота и здравето на децата, поради възможността от експлоатация и трафик. Не може да се приеме разбирането, че непълнолетните предпочитат да са в компанията на възрастни мъже. НПМ поддържа препоръката си непридружените непълнолетни и семейства с деца да се настаняват в отделен център на ДАБ.

Също така следва за пореден път да се посочи, че е неприемливо становището, което НПМ е получавал в отговор на други сходни препоръки – че достъпна среда не е изградена, тъй като там не се настаняват лица с физически увреждания. Необходимо е да се обърне внимание на факта, че с неосигуряването на достъпна среда се нарушават изискванията, предвидени в:

1. Конвенция на ООН против изтезанията и други форми на жестоко, нечовешко или унижително отнасяне или наказание;
2. Конвенция на ООН за правата на хората с увреждания;
3. Закона за интеграция на хората с увреждания;

4. Закона за устройство на територията;

5. Наредба на Министерство на регионалното развитие и благоустройството № 4 от 1 юли 2009 г. за проектиране, изпълнение и поддържане на строежите в съответствие с изискванията за достъпна среда за населението, включително за хората с увреждания.

По отношение на установения при предишни посещения на НПМ проблем с назначаване на настойник/попечител на търсещите и получилите закрила непридружени малолетни и непълнолетни лица се констатира, че служителите на ДАБ изпращат уведомителни писма до кметовете на съответните общини в качеството им на орган по настойничество и попечителство, които предприемат действия по учредяване на настойничество и попечителство по реда на Семейния кодекс и чл. 25 от Закона за убежището и бежанците. Необходимо е провеждане на обучения за служителите, определени за настойници, тъй като извършването на тази дейност е много отговорно и натоварващо. Още повече, в чести случаи един служител е определен за настойник на голям брой деца.

Също така, за поредна година НПМ констатира липса на програма за интеграция на лицата, получили международна закрила. Запазва се тенденцията за относително голям брой на лицата, които остават да пребивават в центровете на ДАБ след получаване на бежански или хуманитарен статут. Липсата на програми за интеграция затруднява достъпа на лицата, получили международна закрила до пазара на труда, социалната система, образование и др.

НПМ констатира значително подобрене в медицинското обслужване на РПЦ – Харманли. Има определен общо практикуващ лекар, който посещава центъра по график. В допълнение към това, на място идват педиатър, кожен лекар, невролог и ендокринолог. Към момента, в центъра работи и фелдшер от фондация „Ориент България“, който оказва здравна помощ и предоставя медикаменти за настанените лица.

Общопрактикуващият лекар сподели, че при работа не малка част, около 30% от чужденците, излизат в системата като здравно неосигурени, което затруднява тяхното лечение – не могат да бъдат насочени с направление към специалист, работещ с НЗОК.

Тук следва да се отбележи, че проблемът с дългия административен период (около два месеца) за верифициране на чужденците в списъка на НОИ на здравно осигурените лица е системен и дългогодишен, и НПМ е отправял препоръки за неговото скъсяване.

При направените интервюта, чужденците нямаха оплаквания относно медицинското обслужване.

НАЦИОНАЛНИЯТ ПРЕВАНТИВЕН МЕХАНИЗЪМ ПРЕПОРЪЧВА:

1. Да бъдат предприети мерки по финансово обезпечаване на Националната стратегия за интеграция на лицата, получили международна закрила в Република България (2014-2020 г.).

2. Да се предвиди възможност непридружените непълнолетни и семейства с деца да се настаняват в отделен център на ДАБ.

3. Да се приведе материалната база в центровете на ДАБ в съответствие с изискванията на нормативната уредба по отношение изграждането на достъпна среда.

4. Да се извършват обучения на служителите, определени за настойници на непридружени непълнолетни.

5. Да се предостави на НПМ одобреният Правилник за условията за настаняване и вътрешния ред в центровете от затворен тип към ДАБ.

6. Да се регламентира редът за оказване на медицинска помощ в центровете от затворен тип на ДАБ.

ХРИСТО АТАНАСОВ

**РЪКОВОДИТЕЛ НА ЕКИПА,
ИЗВЪРШИЛ ПРОВЕРКАТА**